

Langt flere mener lønnsomheten er «veldig dårlig»

2023-05-11

Optional[© Bondebladet]

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

12 POLITIKK

Torsdag 11. mai 2023

BONDEBLADET

Langt flere mener lønnsomheten er «veldig dårlig»

To av tre bønder mener lønnsomheten på gårdsbruket deres er dårlig, og én av fem mener den er veldig dårlig. Andelen som mener den er veldig dårlig, har steget kraftig på få år.

Linda Sunde
linda.sunde@bondebladet.no

BONDENS INNTEKT

I 2015 beskrev 48 prosent av bøndene som deltok i AgriAnalyse Landbruksbarometer, lønnsomheten på gårdsbruket sitt som ganske eller veldig bra.

Siden har andelen gått litt ned hver gang et nytt barometer har blitt laget. I forrige barometer, fra 2021, var andelen nede på 41 prosent.

Men i år gjør svarene et hopp nedover: Bare 32 prosent av bøndene beskriver lønnsomheten på gårdsbruket som ganske eller veldig bra.

Det betyr at hver tredje bonde som mente lønnsomheten var bra i 2015, ikke lenger mener det nå.

Fra 8 til 20 prosent

Langt flere beskriver derimot lønnsomheten på gården som «veldig dårlig».

I 2015 var det åtte prosent som svarte dette, og for to år siden var det 13 prosent. Nå har dette tallet steget til hele 20 prosent.

Undersøkelsen taler et tydelig og egentlig ganske dystert språk, sier bondelagsleder Bjørn Gimming.

Det henger nok sammen med den sterke kostnadsveksten vi har hatt de siste åra, og at vi har vært gjennom ganske mange jordbruksoppgjør, fram til i fjor, som har vært av den magre sorten. Ikke minst hadde vi flere brudd med den forrige regjeringa, som bidrar til svak økonomisk utvikling, sier Gimming.

Verst blant storfe

Det er blant storfekjøttproduzentene vi ser den aller største delen bønder som svarte «vel-

dig dårlig», med 34 prosent, forteller Anne Bunger, som har jobbet med Landbruksbarometeret i AgriAnalyse.

For det er stor forskjell mellom produksjonene.

To av tre griseprodusenter mener at inntekten er veldig eller ganske bra.

Frukt-, grønt- og potetbøndene og egg- og fjørfeprodusentene følger deretter.

Blant gras-, storfekjøtt-, skog- og saueprodusentene svarer

derimot mellom 75 og 83 prosent at lønnsomheten er ganske eller veldig dårlig.

Det er bekymringsfullt at det er produksjonene som tar utgangspunkt i grovfôrareal spredt rundt i Bygde-Norge, som ser på økonomien som spesielt utfordrende, sier Bjørn Gimming.

Sammenligner man årets undersøkelse med svarene fra 2021, er det færre som svarer at lønnsomheten er veldig eller

ganske bra i samtlige produksjoner, bortsett fra gris.

Forskjell på Møre og Viken

Det er også stor forskjell mellom fylkene.

Det er bøndene i Møre og Romsdal som mener økonomien er verst. Der mener bare 15 prosent at lønnsomheten er ganske eller veldig bra, mens 29 prosent mener den er veldig dårlig.

Bøndene i Agder, Vestland og

Rogaland følger deretter.

I motsatt ende av skalaen er bøndene i området Oslo og Viken og fylket Troms og Finnmark de som er mest fornøyde med inntekten. I Oslo og Viken mener 43 prosent av lønnsomheten er bra, og 14 prosent mener den er veldig dårlig.

I Troms og Finnmark mener 38 prosent at lønnsomheten er bra, og 10 prosent at den er dårlig.

«Lønnsom- rlig»

FORSKJELL: Hver tredje storfekjøttprodusent svarer at lønnsomheten er veldig dårlig, i årets Landbruksbarometer. Blant grise- og kornprodusentene er andelen henholdsvis 8 og 11 prosent. **FOTO: LARS OLAV HAUG**

LANDBRUKSBAROMETERET

- Landbruksbarometeret undersøker bondens forventninger og oppfatning av egen situasjon.
- 1223 aktive gårdbrukere har svart på en spørreundersøkelse fra AgriAnalyse i år.
- Undersøkelsen er tidligere gjennomført i 2014, 2015, 2017, 2019 og 2021.
- AgriAnalyse står bak barometeret, sammen med Norges Bondelag, Norsk Skogaeierforbund, Innovasjon Norge, Norsk Landbruksamvirke, Landkreditt Bank og Felleskjøpet Rogaland Agder.

– Omtrent bom stopp i nybygging

Sveinung Svebestad tror han aldri har opplevd maken tidligere.

Linda Sunde
linda.sunde@bondebladet.no

INVESTERINGER

Det er få som bygger ny fjøs nå.

– Investeringer i driftsbygninger har stoppet omtrent helt opp. Det er omtrent ikke et eneste nybygg som er i pipeline i vårt system. Det tror jeg aldri vi har opplevd tidligere, sier Sveinung Svebestad, styreleder i Felleskjøpet Rogaland Agder (FKRA).

– Det er omtrent bom stopp. Det er veldig sjelden vi tegner nye kontrakter nå. Det er en avventende holdning, og usikkerhet. Det er en realitet vi merker veldig godt, forteller han.

Stoppen gjelder både nybygg og større oppgraderinger.

Spøkefullt forteller Svebestad at nå har selv rogalandsbonden sluttet å handle før han tenker.

Banken stopper få prosjekter, bøndene har begynt å begrense seg selv, mener styrelederen.

Blitt dyrere

– Vi har hatt ganske mye ombygging til løsdrift de siste 5-6 åra. Det har stoppet opp. Det er det som er mest dramatisk, sier Svebestad.

Årsaken er at det har blitt krevende å regne hjem investeringen, mener han. Han peker både på at det har blitt mye dyrere å bygge, og at bøndene har fått dårligere økonomi – særlig melkebøndene.

– Regnestykket deres har blitt mye dårligere enn det var for bare to-tre år siden, sier Svebestad.

Stort behov

I det ferske Landbruksbarometeret fra AgriAnalyse blir bøndene spurt i hvilken grad det er behov for investeringer i driftsapparatet på gården deres. 27 prosent svarer at det er stort behov.

Det er blant storfekjøtt- og melkeprodusentene at det er flest som svarer at det er stort behov.

I den andre enden av skalaen kommer egg- og fjørefprodusentene.

Totalt i spørreundersøkelsen svarer 23 prosent at de planlegger å gjøre større investeringer eller vedlikeholdsarbeid det neste året, på minst en halv million kroner.

Det er imidlertid ikke automatisk overlapp mellom dem som oppgir å ha stort behov for å investere, og de som planlegger store investeringer, konstaterer AgriAnalyse. Det er blant griseprodusentene at flest planlegger investeringer,

og det er en større andel av egg- og fjørefprodusentene som har planlagt store investeringer, enn blant storfeprodusentene.

Betaler seg ikke

– Det er bare å se på hvem som hadde økonomi i fjor. Det er det som til syvende og sist avgjør det, er forklaringen fra Svebestad.

– Så nå er det ikke behovet som avgjør hvem som investerer, men hvem som har råd til det?

– Ja, det er helt klart. Man har alltid måttet ha råd til det, men terskelen for å investere, har blitt ekstremt mye høyere. Rent er også på vei opp, minner han om.

AgriAnalyse har spurt bøndene om ikke planlegger å investere i gårdsdriften, om de viktigste grunnene til det.

«For lav lønnsomhet til at investeringer betaler seg», er den vanligste grunnen. 60 prosent svarte dette. Det er kraftig økning. 40 prosent valgte dette svaralternativet for fire år siden.

Nest flest, 45 prosent, krysset av for at «Framtidsutsiktene i næringen er for usikre». Også dette var en kraftig økning.

Bare 17 prosent svarte at det ikke er behov for investeringer på bruket.

Bekymra

– Hva vil skje dersom investeringene ikke kommer i gang igjen?

– Vi tåler noen år uten investeringer, men vi får et etterslep som enten må tas igjen, eller så blir produksjonen redusert, advarer Svebestad.

– Jeg er bekymra. Hvis jordbruksoppkjøret får gjort noe med både økonomien og ikke minst med investeringsmulighetene, slik at dette bare er en pause, er det ikke dramatisk. Men hvis vi ikke klarer å snu det, vil det være veldig dramatisk, legger han til.

Det at investeringene har stoppet omtrent helt opp, kan vi ikke leve med over tid, mener FKRA-lederen.

– Vi er helt nødt til å fornye oss. Spesielt innenfor melkeproduksjonen. Her må det skje noe både på inntektssida og ikke minst på investeringssida. Vi må få opp tempoet her, sier Svebestad.

Hva ser du som de største utfordringene for gårdsbruket ditt i tiden framover, blir bøndene spurt i Landbruksbarometeret.

Flest svarer «Lav lønnsomhet» (73 prosent). Denne andelen har økt i hver undersøkelse siden 2015.

61 prosent svarer «Manglende økonomisk mulighet for investeringer». Denne andelen har også økt.

Færre enn før svarer «Vær og klimaendringer» (25 prosent) og «Endringer i de politiske rammebetingelsene for landbruks» (42 prosent). I 2015 og 2017 var sistnevnte det svaralternativet som flest valgte.

I årets undersøkelse var det

– Det at investeringene har stoppet omtrent helt opp, kan vi ikke leve med over tid. Vi er helt nødt til å fornye oss, sier Sveinung Svebestad. **FOTO: LINDA SUNDE**

kommet inn et nytt svaralternativ: «Økte kostnader på innsatsfaktorer». Hele 68 prosent ser på det som en av de største utfordringene for gårdsbruket sitt.

Trives, men ikke bli bonde

74 prosent svarer i undersøkelsen at de trives godt som bonde, mens sju prosent svarer at de ikke gjør det.

Men selv om de fleste trives, er det bare 24 prosent som vil anbefale unge i dag å velge bondeyrket.

– Det er veldig bekymringsfullt. Vi er helt avhengig av rekruttering, sier Bjørn Gimming, leder i Norges Bondelag.

Han peker på økonomi og bedre velferdsordninger som viktige elementer å få plass i jordbruksforhandlingene.

Andelen som ser lyst på framtidsutsiktene på gården har gått ned fra 38 prosent i 2021 til 26 prosent i år.

Godt maskinsalg

Sveinung Svebestad forteller at han har vært overrasket i både 2022 og 2023 over maskinsalget. Det er ingen tendens til at det går ned, forteller han, til tross for at valutakursene har gjort dem mye dyrere.

– Det tror jeg handler om at usikkerheten gjør at man ikke våger ta de store investeringene, men i stedet tar de litt «mindre» investeringene man kan ta på maskinsida, sier han.

Bente Roer, grønnsaks-, korn- og kyllingbonde i Rygge, deltok på framleggelsen av Landbruksbarometeret.

Hun oppfordret de som har lyst til å ta over, til å gjøre det, selv om det er hardt arbeid og lange dager.

Samtidig rettet hun pekefingeren mot de som bestemmer rammebetingelsene i landbruks-

– Vi lever ikke av knapper og glansbilder. Vi er nødt til å ha økonomi sånn at vi kan drive – og investere, ikke minst – i det landbruket vi har, sa Roer.